

Mitä työtä kirjoittajamaksuihin liittyy kirjastossa?

Päivi Lammi¹, Marjo Kuusela², Juuso Ala-Kyyny³

¹ Tietoasiantuntija, Helsingin yliopiston kirjasto, paivi.m.lammi@helsinki.fi

² Johtava tietoasiantuntija, Helsingin yliopiston kirjasto, marjo.kuusela@helsinki.fi

³ Tietoasiantuntija, Helsingin yliopiston kirjasto, juuso.ala-kyyny@helsinki.fi

Julkaistu 21.4.2021

Abstrakti

Kirjoittajamaksuihin sisältyvä taustatyö ulottuu sopimusten neuvottelemisesta tutkijoiden rahoituspyyntöjen käsittelyyn ja neuvontaan sekä maksujen seurantaan. Helsingin yliopiston kokoisessa tutkimusintensiivisessä yliopistossa kirjoittajamaksuihin liittyvä työmaa ei ole vähäinen. Kirjaston tavoitteena on sujuvoittaa hallinnollisia käytäntöjä ja vapauttaa tutkijan aikaa maksuprosessista.

Artikkeli julkaistiin alun perin Think Open -blogissa: <https://blogs.helsinki.fi/thinkopen/apc-sarja-3/>

Kirjasto ylläpitää Kirjoittajamaksuopasta, josta löytyvät ajantasaiset tiedot voimassa olevista sopimuksista.

Helsingin yliopiston tavoitteena on tehdä kirjoittajamaksuihin (article processing charge, APC) liittyvät käytännöt tutkijalle mahdollisimman sujuviksi. Työn tuloksiin – APC-palveluihin – tutustuttiin kirjoitussarjan [edellisessä osassa](#). Tässä osassa luodaan silmäys siihen, mitä palvelun tuottaminen vaatii.

Helsingin yliopistossa kirjoittajamaksuihin liittyvä työ on kirjaston, useiden kustantajien ja yliopistopalveluiden taloushallinnon yhteispeliä, jossa kirjasto on avainroolissa yhteistyön koordinoijana sekä palvelujen tuottajana ja markkinoijana. Kirjasto muun muassa:

- **neuvottelee** kustantajien kanssa mahdollisista open access -sopimuksista ja institutionaalisista

- jäsenyyksistä (institutional membership) sekä tekee yhteistyötä FinELib-palvelutoimiston kanssa [kansallisissa lehtisopimuksissa](#)
- **ylläpitää Kirjoittajamaksuopasta**, josta löytyvät ajantasaiset tiedot voimassa olevista sopimuksista
- **tarkistaa**, että tutkija täyttää sopimusehdot hakiessaan APC-rahoitusta; ehdoissa on yleensä määritelty, että vastuullisen kirjoittajan tulee olla HY:n tutkija – kirjasto tarkistaa affiliaation ja vahvistaa sen kustantajalle
- **käsittelee** APC-rahoituspyynnöt ja niihin liittyvät laskut sekä tekee talousseurantaa
- **tilastoi** artikkelit kustantajittain ja liittää mukaan kirjoittajan tulosityksikkötiedot – tällä tavoin voidaan seurata julkaisujen jakaumaa eri tieteenaloilla
- **neuvoo** kirjoittajamaksuihin liittyvissä kysymyksissä ja selvittää kustantajan kanssa mahdollisia ongelmatilanteita; neuvontaa paljon, koska sopimukset ehtoineen samoin kuin muut käytännöt (esim. maksuprosessin käyttöliittymät) ovat kustantajakohtaisia
- **viestii** sopimuksista ja palveluista tutkijayhteisön suuntaan.

Kirjoittajamaksuihin liittyvää työtä tekee kirjastossa neljä henkilöä muun työn ohessa. Ryhmän käsittelemien APC-tikkettien määrä on kasvanut merkittävästi, kun avoimen

julkaisemisen rahoitusta on [keskitetty kirjastoon](#). Tikettejä on tullut tänä vuonna noin 350 kappaletta per kuukausi, kun niitä viime vuonna niitä tuli 218 kpl kuukaudessa.

Tutkijat voivat ehdottaa uusia sopimuksia

Kirjasto tekee yhteistyötä myös tutkijoiden kanssa. Tutkijat voivat ehdottaa kirjastolle kirjoittajamaksusopimuksia kustantajien kanssa (hulib-apc@helsinki.fi). Kirjasto arvioi uusia APC-sopimuksia muun muassa julkaisutilastojen, sopimusehtojen ja käytettävissä olevan rahoituksen näkökulmasta.

Kirjoittajamaksuihin liittyvää työtä tehdään eri korkeakouluissa ja kansallisesti, ja Helsingin yliopiston kirjasto on mukana näissä verkostoissa. Kansainvälisesti eräs keskeisistä yhteistyön muodoista liittyy APC-maksujen seurantaan, ja myös Helsingin yliopiston tavoitteena on liittyä hintatietojen läpinäkyvyyttä edistävään [OpenAPC-palveluun](#).